

T.C.
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU

TAVSİYE KARARI

KARAR NO : 2013/97
ŞİKAYET NO : 02.2013/239

ŞİKAYET EDİLEN İDARE : 1) Yükseköğretim Kurulu (YÖK)
Başkanlığı Bilkent/ANKARA
:2) Ölçme, Seçme ve Yerleştirme
Merkezi Başkanlığı (ÖSYM)
Bilkent/ANKARA

ŞİKAYETİN KONUSU : Şikayet ÖSYM'nin aynı gün ve saatte (21 Temmuz 2013, saat 9:30) yaptığı Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ve Teknik Öğretmenler için Mühendislik Tamamlama Programları Giriş Sınavının çakışması nedeni ile oluşan mağduriyetin giderilmesi ve çakışma sebebiyle girilemeyen sınavın ücretinin geri verilmesi talebi hakkındadır

ŞİKAYET TARİHLERİ : 17/06/2013 – 11/9/2013
KARAR TARİHİ : 11/12/2013

USUL

I- ŞİKÂYET BAŞVURU SÜRECİ

1- Şikayetçilerin Kuruma müracaatı üzerine yapılan inceleme ve araştırma sonucu ilgili Kamu Denetçisi 03.2013/239 şikayet sayılı dosya üzerinden Kamu Başdenetçisine sunduğu önerisinde, 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 41/1 -a, 46/1 maddeleri ve İmza Yetkileri Yönergesinin 7 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca, şikayetlerin kabul edilerek ilgili idareye tavsiyede bulunulması gerektiğini belirtmiştir.

II- ÖN İNCELEME SURECİ

2- Şikâyet başvurularının ön incelemesinde şikâyet edilen idare ÖSYM Başkanlığı olsa da konuyla ilgili karar alıcı olarak Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığının da sorumlu olduğu tespit edilmiş ve resen şikayet edilen idare olarak belirlenmiştir.

Şikayetçiler tarafından ayrı ayrı yapılan 2013/239 ve 2013/676 nolu şikâyet başvurularının sebep ve konu itibariyle aynı olması nedeniyle 2013/676 sayılı şikayet başvuru dosyasının 2013/239 sayılı dosya ile birleştirilmesine karar verilmiştir. İki başvurunun da başvuru

şartlarını taşıdığı ancak idari başvuru yollarının tüketilmemiş olduğu görülmüştür. Şikâyetçilerin her iki sınava girebilecekken sınavlardan birini tercih etmek durumunda kalması diğer sınav sonucu elde edebileceği haklar açısından telafisi güç veya imkânsız zarar oluşturduğu düşüncesiyle 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 17. maddesinin dördüncü fıkrasına dayanarak idari başvuru yollarının tüketilmesi şartı aranmamış ve inceleme ve araştırma aşamasına geçildiği anlaşıldığından şikâyet dosyasının Kamu Başdenetçisine sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

OLAY VE OLGULAR

I- ŞİKÂYETİN KONUSU, HUKUKİ SEBEPLER VE İSTEMİN ÖZETİ

3- Şikayetler, ÖSYM'nin aynı gün ve saatte (21 Temmuz 2013, saat 9:30) yaptığı Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ve Teknik Öğretmenler için Mühendislik Tamamlama Programları Giriş Sınavının çakışması nedeni ile oluşan hak kaybı ve çakışma sonucunda girilemeyen sınavın ücretinin geri verilmesi talebi hakkındadır.

Hukuki Sebepler:

Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 21. maddesinin 2. fıkrası.

Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 26. maddesinin 1. fıkrası.

Avrupa Konseyinin İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) Ek Protokolünün "Eğitim Hakkı" başlıklı 2. maddesi.

BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesinin 13. maddesinin 2. fıkrasının c bendi.

T. C. Anayasasının "Genel Esaslar" başlıklı birinci kısmının X. "Kanun Önünde Eşitlik" başlığı altında 10. maddesinin 5. fıkrası.

T. C. Anayasasının "Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi" başlıklı 42. maddesi.

6/11/1981 tarihli ve 17506 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu.

4/2/2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6114 Sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

12/5/1992 tarihli ve 21226 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 3795 Sayılı Fakülte Mezunlarına Unvan Verilmesi Hakkında Kanun.

7/8/1992 tarihli ve 21308 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Teknik Öğretmenler için Düzenlenecek Mühendislik Programlarının Uygulama Esas ve Usulleri Yönetmeliği.

19/2/2002 tarihli ve 24676 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Meslek Yüksekokulları ve Açıköğretim Ön Lisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Devamları hakkında Yönetmelik.

2013 yılı Meslek Yüksekokulları ile Açıköğretim Önlisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Dikey Geçiş Sınavı (DGS) Kılavuzu.

II- ŞİKÂYET KONUSU OLAYLAR

A) Dosyadaki bilgi ve belgelerin özeti:

4- a) Meslek Yüksekokulları ile Açıköğretim Önlisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Dikey Geçiş Sınavı (DGS) 2013 yılı kılavuzunun giriş kısmı: DGS kılavuzunun yayımlanması ve uygulanması, Yükseköğretim Genel Kurulunun 18/4/2013 tarihli toplantısında uygun görülmüştür. Kılavuz, ÖSYM Yönetim Kurulunun 21/5/2013 tarih ve 2013/11.11 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

b) Yüksek Öğretim Kurulunun 7/6/2013 tarihli “Teknik Öğretmenler için Mühendislik Tamamlama Programı Başlıyor” başlıklı duyurusu: Teknik Öğretmen Unvanı Alanlar için Mühendislik Tamamlama Programına Giriş Sınavının ÖSYM tarafından yapılacağı ve başvurularının 10-17 Haziran 2013 tarihleri arasında alınacağı belirtilmiştir.

c) Teknik Öğretmenler için Mühendislik Tamamlama Programları Giriş Sınavı 2013 yılı Kılavuzunun giriş kısmı: Teknik Öğretmenler için Mühendislik Tamamlama Programları Giriş Sınavı 3795 sayılı Kanunun 4. maddesi gereğince hazırlanan 7/8/1992 tarih ve 21308 sayılı Teknik Öğretmenler için Düzenlenecek Mühendislik Programlarının Uygulama Esas ve Usulleri Yönetmeliğinin 6. maddesi ile Yükseköğretim Genel Kurulu 6/6/2013 tarihli kararı uyarınca, ÖSYM tarafından her yıl bir defa merkezi olarak yapılacaktır.

d) 2013-DGS Kılavuzunun 2. Sayfasındaki DİKKAT! İbaresini: “DİKKAT!...Başvurusunu yapmayan veya başvurusu geçersiz sayılan, sınava girmeyen veya giremeyen, sınava alınmayan veya sınavdan çıkarılan, sınavda başarı sağlayamayan veya sınavı geçersiz sayılan... adayların ödedikleri ücretler geri verilmez.”

2013-DGS Kılavuzunun Genel Bilgiler, Temel İlke ve Kurallar başlıklı bölümünün 1. 15. Maddesi: “Başvurusunu veya tercihini yapmayan, başvurusu veya tercihi geçersiz sayılan; sınava girmeyen veya giremeyen, sınava alınmayan veya sınavdan çıkartılan; sınavda başarı sağlayamayan veya sınavı geçersiz sayılan; ücret gerektirmeyen bir işlem için ücret yatıran, aynı işlem için birden fazla ödeme yapmış olan adayların ödedikleri ücretler geri verilmez. Adaylardan alınan sınav ücretleri gelecek dönemlere devredilmez.”

e) Kurumumuzca Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığına (ÖSYM) yazılan 3/7/2013 tarih ve 2487 sayılı bilgi-belge isteme yazısı.

f) ÖSYM Başkanlığının 30/7/2013 tarih ve 20453 sayılı cevabi yazısı: Bu yazıdaki iki sınavın çakışması ile ilgili olarak her iki sınava katılacak aday portföylerinin farklı olduğu Mühendislik Tamamlama Sınavına Teknik Öğretmenlerin, DGS’ye ise iki yıllık eğitim veren meslek yüksekokulu ve açık öğretim ön lisans mezunlarının gireceği ifade edilmiştir. Ayrıca iki sınavda birden başarı gösteren adayların giriş yaptıkları Mühendislik programlarında farklı seviye, müfredat ve muafiyete tabi olacakları belirtilmiş ve Yükseköğretim Kurulunun farklı aday grubuna yönelik iki ayrı sınavın aynı tarihlerde yapılmasına yönelik kararında isabetsizlik bulunmadığı vurgulanmıştır.

Sınav ücreti iadesi ile ilgili olarak ise belli bir otomasyon sistemine bağlı olarak tahsil edilen sınav ücretlerinin ÖSYM’ce geri ödenmesinin mümkün olmadığı Kılavuzda yapılan düzenlemelerle açıklanmış ve sınav ücretinin geri ödenmesi talebinin hukuka uygun olmadığı belirtilmiştir.

g) Şikayetçilerin sınavlara ilişkin belgeleri: Şikayetçi 2013 Mayıs ayı içinde 2013

Dikey Geçiş Sınavı için 50 TL olan sınav ücretini yatırarak dekontunu almış ve Sınava Giriş Belgesi kendisi için düzenlenmiştir. 2013 Haziran ayı içinde ise 2013 Teknik Öğretmenler için Mühendislik Tamamlama Programı Giriş Sınavı için 100 TL olan sınav ücretini yatırarak dekontunu almış ve Sınava Giriş Belgesi kendisi için düzenlenmiştir.

..... 5/6/2013 tarihinde 50 TL sınav ücretini yatırmış ve “2013 DGS Başvuru Kayıt Bilgileri” belgesinden anlaşıldığı üzere sınava kaydını 5/6/2013 tarihinde yapmıştır. 3 Ağustos 2013 tarihinde açıklanan 2013 DGS’ye ilişkin sonuç sayfasında “sınava girmedeniz veya yanıt alanınız boş.” ibaresi yer almaktadır. 2 Ağustos 2013 tarihinde açıklanan 2013 Teknik Öğretmenler için Mühendislik Tamamlama Programları Giriş sınavına ilişkin sonuç sayfasında ise ait doğru ve yanlış sayıları ile birlikte puanı açıklanmaktadır.

B) Olaylar

5- Şikâyet başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

DGS kılavuzuna göre başvurular 27 Mayıs-5 Haziran 2013 tarihleri arasında alınmıştır. Sınav tarihi ve saati 21 Temmuz 2013 ve saat 9:30 olarak ilan edilmiştir.

5 Haziran 2013 tarihinde DGS başvuru süresinin bitiminden sonra 7 Haziran 2013 tarihinde Mühendislik Tamamlama Sınavının yapılacağı “Teknik Öğretmenler için Mühendislik Tamamlama Programı Başlıyor” başlığı ile YÖK Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği tarafından kamuoyuna duyurulmuştur.

Mühendislik Tamamlama kılavuzuna göre başvurular 10-17 Haziran 2013 tarihleri arasında alınmıştır. Sınav tarihi ve saati ise 21 Temmuz 2013 ve saat 9:30 olarak ilan edilmiştir.

..... 2013 Dikey Geçiş Sınavı için 50 TL olan sınav ücretini yatırarak başvurusunu yapmış ve daha sonra haziran ayında 2013 Teknik Öğretmenler için Mühendislik Tamamlama Programı Giriş Sınavı için 100 TL olan sınav ücretini yatırarak bu sınav için de başvurusunu yapmıştır. Sunulan “2013 DGS başvuru kayıt bilgileri” belgesinden anlaşıldığı üzere 5/6/2013 tarihinde DGS için başvurusunu yapmış ancak bu başvurudan sonra yapılacağı açıklanan Mühendislik Tamamlama Programı sınavına girmeyi tercih etmiştir. Şikayetçiler Mühendislik Tamamlama Programı Giriş Sınavına 21 Temmuz-2013. tarihinde girmişlerdir.

Şikayetçiler önce DGS için başvuru yaptıklarını, bu sınav başvuru süresinin bitiminden sonra Mühendislik Tamamlama sınavının duyurulması ile iki sınav arasında tercihe zorlandıklarını ve Mühendislik Tamamlama sınavına girdiklerini ve istedikleri halde giremedikleri DGS sınav ücretinin kendilerine iadesini talep ettiklerini ifade etmişlerdir.

III- ŞİKÂYET KONUSU İLE İLGİLİ MEVZUAT

6- - Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 21. maddesinin 2.

fıkrası: “Herkesin ülkesinin kamu hizmetlerinden eşit olarak yararlanma hakkı vardır.”

- Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 26. maddesinin 1. fıkrası: “Herkes eğitim hakkına sahiptir...Yüksek öğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.”

- Avrupa Konseyinin İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin

Sözleşmeye (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) Ek Protokolünün “Eğitim Hakkı” başlıklı

2. maddesi: “Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz.”

- **BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesinin 13. maddesinin 2. fıkrasının c bendi:** “Yükseköğretimin... kişisel yetenek temelinde herkese eşit derecede açık olması sağlanacaktır.”

- **T. C. Anayasasının “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42. maddesi:** “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.”

- **2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun “Yükseköğretim Kurulunun Görevleri” başlıklı 7. maddesinin (e) bendi:** “Yükseköğretim kurumlarında eğitim - öğretim programlarının asgari ders saatlerini ve sürelerini, öğrencilerin yatay ve dikey geçişleriyle ve yüksekokul mezunlarının bir üst düzeyde öğrenim yapmalarına ilişkin esasları Üniversitelerarası Kurulun da görüşlerini alarak tespit etmek”

- **3795 sayılı Bazı Lise, Okul ve Fakülte Mezunlarına Unvan Verilmesi Hakkında Kanunun 4. maddesi:** “Teknik öğretmenler için düzenlenecek mühendislik programlarının uygulama esas ve usulleri, Yükseköğretim Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

- **19/2/2002 tarih ve 24676 sayılı Meslek Yüksekokulları ve Açık Öğretim Ön Lisans programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Devamları Hakkında Yönetmeliğin “Sınav Kılavuzu ve Başvuru İşlemleri” başlıklı 6. maddesi:** “Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) her yıl, meslek yüksekokulu ve açıköğretim önlisans mezunları ile o yıl son sınıfta olup staj dışındaki mezuniyet şartlarını yerine getirenlerin hangi lisans programlarına dikey geçiş için başvurabileceklerini, bu programların koşullarını ve bu programlara alınacak öğrenci sayılarını gösteren bir kılavuz hazırlar. Bu kılavuzda, adayların nasıl başvurabilecekleri, lisans programı tercihlerini nasıl yapacakları, sınav, değerlendirme ve yerleştirme işlemleri, meslek yüksekokulu müdürlükleri ve açıköğretim önlisans programlarının bağlı olduğu birimlerce yürütülecek işlemlerle ilgili ilke ve kurallar yer alır. Bu kılavuz, Yükseköğretim Kurulunun onayı ile yürürlüğe girer. Meslek yüksekokulu müdürlükleri ile açıköğretim önlisans programlarının bağlı olduğu birimler başvurma belgelerinin bu Yönetmelikte yer alan koşullara uygunluğunu kontrol ederek onaylanmasından, başvuru evrakının başvuru süresi sonunda ÖSYM'ye ulaştırılmasından ve son sınıflarda okuyan öğrencilerin mezuniyet işlemlerini Temmuz ayının son haftasına kadar tamamlayarak mezun olsun veya olmasın, başvursun veya başvurmasın tüm adayların akademik not ortalamalarını ÖSYM'den elektronik ortamda gönderilen listelere işleyerek bu listelerin 1 Ağustos tarihine kadar ÖSYM'ye gönderilmesinden sorumludurlar.”

- **7/8/1992 tarih ve 21308 sayılı Teknik Öğretmenler için Düzenlenecek Mühendislik Programlarının Uygulama Esas ve Usulleri Yönetmeliğinin “Tamamlama Programlarına Giriş” başlıklı 6. maddesi:** “Tamamlama programına girebilmek için adayların, Üniversitelerarası Kurul tarafından ilgili mühendislik fakültelerine hazırlatılan ve her yıl bir defa merkezi olarak düzenlenen Yeterlik Sınavında (100) tam not üzerinden en az (50) not almaları gerekir. En az (50) not alan adaylar arasında en yüksek not alan adaydan başlamak suretiyle kontenjan sayısı kadar aday programa girmeye hak kazanır.”

Yukarıda sayılan mevzuat hükümlerine göre yükseköğretimde dikey geçiş ve yüksekokul mezunlarının bir üst düzeyde öğrenim yapma ve teknik öğretmenler için düzenlenecek mühendislik programlarının uygulama esas ve usulleri Yükseköğretim Kurulunca

düzenlenmektedir. YÖK tarafından belirlenen esas ve usuller çerçevesinde ÖSYM sınavlarla ilgili kılavuzları düzenlemekte ve YÖK'ün onayını almaktadır. Kılavuzlarda sınav, değerlendirme ve yerleştirme işlemleri ile ilgili ilke ve kurallar yer almaktadır.

IV- İNCELEME, ARAŞTIRMA ve SONUÇ

A) Şikâyetçilerin İddiaları

7- Şikâyetçiler DGS ve Mühendislik Tamamlama sınavlarının aynı gün ve saatte yapılmasının hak kaybına neden olduğunu ve DGS başvurusunun bitiminden sonra yapılacağı duyurulan Mühendislik Tamamlama Programları Giriş sınavına girmeleri nedeni ile DGS sınav ücretinin iadesi gerektiğini iddia etmektedirler.

B) İlgili İdarenin bilgi ve belgeleri

8- ÖSYM Başkanlığı 30/7/2013 tarih ve 20453 sayılı cevabi yazısı: İdare cevabında her iki sınava katılacak aday portföylerinin farklı olduğunu, Mühendislik Tamamlama sınavına Teknik Öğretmenlerin, DGS'ye ise iki yıllık eğitim veren meslek yüksekokulu ve açık öğretim ön lisans mezunlarının gireceğini ifade etmiştir. Ayrıca iki sınavda birden başarı gösteren adayların giriş yaptıkları Mühendislik programlarında farklı seviye, müfredat ve muafiyete tabi olacakları belirtilmiş ve Yükseköğretim Kurulunun farklı aday grubuna yönelik iki ayrı sınavın aynı tarihlerde yapılmasına ilişkin kararında isabetsizlik bulunmadığı vurgulanmıştır.

Sınav ücreti iadesi ile ilgili olarak ise belli bir otomasyon sistemine bağlı olarak tahsil edilen sınav ücretlerinin ÖSYM tarafından geri ödenmesinin mümkün olmadığı Kılavuzda yapılan düzenlemelerle açıklanmış olduğu ve sınav ücretinin geri ödenmesi talebinin hukuka uygun olmadığı belirtilmiştir.

V- HUKUKİ DEĞERLENDİRME

Hukuka Uygunluk Denetimi Yönünden

A) İki Sınava Ait İşlemlerin Ayrı Ayrı Değerlendirilmesi

9- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 7. Maddesinin (e) bendine göre Yükseköğretim Kurulunun görevlerinden biri yükseköğretim kurumlarında eğitim - öğretim programlarının asgari ders saatlerini ve sürelerini, öğrencilerin yatay ve dikey geçişleriyle ve yüksekokul mezunlarının bir üst düzeyde öğrenim yapmalarına ilişkin esasları Üniversitelerarası Kurulun da görüşlerini alarak tespit etmektir.

6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri hakkında Kanunun "Kuruluş, görev ve yetkiler" başlıklı 3. Maddesinin 2. Fıkrasının (a) bendine göre ÖSYM Başkanlığının görev ve yetkilerinden biri "Yükseköğretim Kurulu kararlarına veya ilgili mevzuat hükümlerine istinaden başta yükseköğretim kurumlarında ön lisans, lisans veya lisansüstü öğrenim görececek adayların puan sıralamasına göre tespiti veya yerleştirilmesi ile yükseköğretim kurumlarında atama veya yükselmelerde esas alınan sınavlar olmak üzere, ulusal ve uluslararası her türlü bilim, yetenek veya yabancı dil sınavları ile gerektiğinde yerleştirme işlemlerini yapmak" ve (ç) bendine göre bir diğer görevi "Sınav ölçme, değerlendirme ve yerleştirme işlemlerine yönelik yıllık sınav takvimini belirlemek, kamuoyuna duyurmak ve bu Kanunda belirlenen ilkelere göre yerine getirmek"tir. Aynı kanunun 7. Maddesinin 7. Fıkrasına göre "yükseköğretim ile ilgili sınavlar Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yapılır." Meslek Yüksekokulları ve Açık Öğretim Ön Lisans programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Devamları Hakkında

Yönetmeliğin 6. Maddesi uyarınca ÖSYM sınavla ilgili ilke ve kuralların da yer aldığı kılavuzu hazırlar ve bu kılavuz Yükseköğretim Kurulunun onayı ile yürürlüğe girer.

Yükseköğretim Genel Kurulunun kararı ile DGS sınavının kılavuzu ÖSYM tarafından yayımlanmış ve sınav tarihi ve saati 21 Temmuz 2013 ve saat 9:30 olarak ilan edilmiştir. DGS sınavı ile ilgili olarak yapılan bu işlemlerde hukuka aykırılık tespit edilememiştir.

10- 3795 sayılı Bazı Lise, Okul ve Fakülte Mezunlarına Unvan Verilmesi Hakkında Kanunun 4. Maddesine göre teknik öğretmenler için düzenlenecek mühendislik tamamlama programlarının uygulama esas ve usulleri, Yükseköğretim Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

7/8/1992 tarih ve 21308 sayılı Teknik Öğretmenler için Düzenlenecek Mühendislik Tamamlama Programlarının Uygulama Esas ve Usulleri Yönetmeliğinin 6. maddesine göre “Tamamlama programına girebilmek için adayların, Üniversitelerarası Kurul tarafından ilgili mühendislik fakültelerine hazırlatılan ve her yıl bir defa merkezi olarak düzenlenen Yeterlik sınavından (100) tam not üzerinden en az (50) not almaları gerekir.” ifadesine rağmen bu sınavın 2006 yılından bu yana yapılmadığı ÖSYM’nin Kurumumuza gönderdiği cevabi yazısından anlaşılmaktadır.

Bu yıl yapılmış olan mühendislik tamamlama sınavının Yükseköğretim Genel Kurulunun 6.6.2013 tarihli kararı uyarınca, ÖSYM tarafından her yıl bir defa merkezi olarak yapılacağı duyurulmuştur. ÖSYM’nin hazırladığı kılavuzda da sınavın 21 Temmuz 2013 günü saat 9:30’da yapılacağı ilan edilmiştir. Mühendislik Tamamlama Sınavı ile ilgili olarak yapılan bu işlemlerde de hukuka aykırılık tespit edilememiştir.

B) İki sınavın aynı gün ve saatte yapılması yönünden şikayetin değerlendirilmesi:

11) Her iki sınavın aynı gün aynı saatte yapılması ile ilgili olarak ÖSYM tarafından sınavların farklı aday portföylerine yönelik olduğu ve bu programların farklı eğitim seviyesi, müfredat ve muafiyete tabi oldukları savunması yapılsa da şikâyetlerden anlaşıldığı üzere iki sınava birden girebilecek durumda ve girmek isteyen adaylar olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu gerekçelerle iki sınava da girmeye hak kazanan adayların aynı tarih ve saatte sınav yapılması suretiyle tercihe zorlanmaları **fırsat eşitliğinin ihlalidir.**

Mevzuatta konuyla ilgili açık hükümler mevcuttur. T. C. Anayasasının “Genel Esaslar” başlıklı birinci kısmının X. “Kanun Önünde Eşitlik” başlığı altında 10. maddesinin 5. fıkrasında **“Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”** şeklindedir.

BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesinin 13. maddesinin 2. fıkrasının c bendine göre; sözleşmeye taraf devletlerin, eğitim hakkının tam olarak gerçekleştirilmesi amacı ile “yükseköğretimin... **kişisel yetenek temelinde herkese eşit derecede açık olması** sağlanacaktır” hususunu kabul ettiğini ifade etmektedir.

Danıştay 12. Dairesinin 22.2.2006 tarih ve E. 2004/4382, K. 2006/539 sayılı kararında vurgulandığı gibi **idare hukuku alanında eşitlik ilkesi kamu hizmeti kavramı ile birlikte aktarılmaktadır.** Buna göre eşitlik kamu hizmetinin genel ilkelerinden biridir. Bu çerçevede idare, kamu hizmetini dilediğine sunmakta özgür olmadığı gibi, eşit durumda bulunanlara eşit biçimde sunmak zorundadır. Kamu hizmetinin tarafsızlığı ilkesi, ayrımcılık yapmama yükümlülüğünü de içinde barındırmaktadır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun “Ana İlkeler” başlıklı 5. Maddesinin (e) bendine göre **“Yükseköğretimde imkân ve fırsat eşitliğini sağlayacak önlemler alınır.”** Yükseköğretim Kanununun “Yükseköğretim Kurulunun Görevleri” başlıklı kısmının 7. maddesinde “yükseköğretim kurumlarında ve bu kurumlara girişte **imkân ve fırsat eşitliği** sağlayacak önlemleri almak” YÖK’ün görevlerinden biri olarak sayılmıştır. Yükseköğretim Kanununun “Yükseköğretime Giriş ve Yerleştirme” başlıklı 45. Maddesine göre **“Yükseköğretim kurumlarına giriş ve yerleştirme işlemleri imkân ve fırsat eşitliğini sağlayacak tedbirleri almak kaydıyla,** Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslara göre yapılır.”

Yine 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun “Sınava İlişkin Hükümler” başlıklı 3. bölümünün “Temel İlkeler” başlıklı kısmının 7. maddesinin birinci bendinde “sınav, ölçme, değerlendirme ve yerleştirme işlemleri, güvenilirlik, gizlilik, tarafsızlık, bilimsellik ilkeleri çerçevesinde ve adaylara fırsat eşitliği sağlayacak biçimde yapılır.”

Söz konusu mevzuat hükümleri bakımından iki sınavın çakışmasından dolayı şikayetçilerin fırsat eşitliğinin ihlal edilmesinin yanı sıra eğitim hakkının ihlali de söz konusudur. BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 26. maddesinde herkesin eğitim hakkına sahip olduğu ifade edilmektedir. Avrupa Konseyinin İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) Ek Protokolünün “Eğitim Hakkı” başlıklı 2. Maddesine göre de “hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz.” Buna paralel T. C. Anayasasının “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42. maddesi “kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz” hükmünü içermektedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek Protokolünün 2. maddesindeki **“hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz”** şeklindeki ifade Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin görüşüne göre devletlerin söz konusu hakkı güvence altına almak için pozitif yükümlülüğünü içermektedir. Böylece eğitim hakkı, devlet tarafından sağlanması gereken eğitim kurumlarına giriş hakkının güvence altına alınmasını da kapsar.¹

ÖSYM’nin 30.07.2013 tarihli yazı cevabında ayrıca iki sınavın aynı gün ve saatte yapılmasında ÖSYM tarafından yılın 44 haftasında sınavlar yapılması ve sınav takviminin sıkışıklığının göz önünde bulundurulduğu belirtilmiştir. Kanaatimizce fazla sayıda sınav yapılması, sınav takvimindeki sıkışıklık, cevabi yazıda belirtilmemekle beraber ilk akla gelebilecek olan personel yetersizliği, sınav için uygun yer temin edilememesi vs. gibi iş yoğunluğu kaynaklı problemlerin bir kamu hizmetinin yerine getirilmemesi yahut geciktirilmesi ya da kişilerin mağduriyetine yol açacak şekilde kamu hizmetlerinden eşit şekilde yararlandırılmamasına sebebiyet verecek makul gerekçeler olarak öne sürülmez. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında da iş yükü gibi bir gerekçeyle devletin görevlerini yapmaktan kaçınamayacağı veyahut geciktiremeyeceği, bu durumun ancak geçici ve istisnai olması ve Devlet tarafından gerekli çözümleyici tedbirlerin de alınması koşullarının gerçekleşmesi durumunda hak ihlalinin bulunmayacağı, Devletin görev ve yükümlülüklerini gereğince yerine getirebileceği şekilde sistem ve işleyişini düzenlemekle yükümlü olduğu vurgulanmıştır.²

İki sınava da girme hakkı kazanmış adayların, aynı gün ve saatte sınav yapılması sebebiyle

¹ “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Pozitif Yükümlülükler”, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz Kitap*, İnsan Hakları El Kitapları, No: 7, 1. Baskı, 2008

² Zimmermann ve Steiner / İsviçre, 13 Temmuz 1983 tarihli karar ve Mansur/Türkiye. 8 Haziran 1995 tarihli kararlar

sınavlardan birine girerek diğer sınava girme hakkından, dolayısıyla bu programa ilişkin eğitim hakkından vazgeçmeleri yönünde bir seçime maruz bırakılmaları Anayasamızın 42. Maddesinde hem bir hak hem de bir ödev olarak düzenlenen eğitim ve öğretim hakkının ihlali olduğu gibi, BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin yukarıda anılan 26. maddesi ile Avrupa Konseyi'nin İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye Ek Protokolü'nün ' eğitim başlıklı' 2. Maddesinin de ihlalidir.

Şikayetçiler anılan sınavlarda başarılı olursa tercihleri doğrultusunda belli bir eğitime devam etme hakkını kazanacak ve gelecekleri farklı şekillenecektir. Sınavlardan birine girememesi durumunda, şikâyetçinin giremediği sınavla ilgili gelecek eğitim-öğretim yılında eğitim hakkından yararlanma olanağı kalmayacaktır. Nitekim sınavların farklı tarihlerde yapılacak olması halinde iki sınava da giren adayın birinde başarılı olamamışken diğerini kazanma ihtimali her zaman mümkündür.

Dolayısıyla idare tarafından adayların girme olanağına sahip oldukları sınavları aynı gün ve saatte yapması yukarıda sayılan mevzuat hükümleri ile çelişmekte olup, fırsat eşitliği ve eğitim hakkının ihlali anlamına gelmekte olup, yürürlükteki mevzuata ve hukuka aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

C) Sınav ücretinin iadesi ile ilgili şikayetin değerlendirilmesi:

12) Şikayetçiler önce DGS ye başvurmuş ve sınav ücretini yatırmışlar ancak daha sonra Mühendislik Tamamlama Programlarına Giriş Sınavının yapılacağı duyurulması üzerine seçim yapmak durumunda kalmışlar ve Mühendislik Tamamlama Programı Giriş Sınavına da başvurmuş ve ücretini yatırmışlardır. Mühendislik Tamamlama Programı Giriş Sınavına girdikleri için DGS sınav ücretinin iadesini talep etmektedirler.

2013 yılı Meslek Yüksekokulları ile Açıköğretim Önlisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Dikey Geçiş Sınavı (DGS) Kılavuzunun giriş kısmında "DİKKAT!" ile başlayan uyarıda "Başvuru merkezleri ve bankalar tarafından bu kılavuzda yer alan ücretlerin dışında herhangi bir işlem için adaylardan ücret talep edilmeyecektir. Başvurusunu yapmayan veya başvurusu geçersiz sayılan, **sınava girmeyen veya giremeyen, sınava alınmayan veya sınavdan çıkarılan, sınavda başarı sağlayamayan veya sınavı geçersiz sayılan, ücret gerektirmeyen bir işlem için ücret yatıran veya aynı işlem için birden fazla ödeme yapmış olan adayların ödedikleri ücretler geri verilmez.** Ücretlerin doğru yatırılmasının sorumluluğu adaya aittir." ifadesine yer verilmiştir.

Yine Kılavuzun 1. sayfasındaki Genel Bilgiler, Temel İlke ve Kurallar başlıklı bölümün 1.15. maddesinde "**Başvurusunu veya tercihini yapmayan, başvurusu veya tercihi geçersiz sayılan; sınava girmeyen veya giremeyen, sınava alınmayan veya sınavdan çıkartılan; sınavda başarı sağlayamayan veya sınavı geçersiz sayılan; ücret gerektirmeyen bir işlem için ücret yatıran, aynı işlem için birden fazla ödeme yapmış olan adayların ödedikleri ücretler geri verilmez. Adaylardan alınan sınav ücretleri gelecek dönemlere devredilmez.**" ifadesi yer almaktadır.

Kılavuzda yer alan "**sınava girmeyen veya sınava giremeyen**" ifadesi, sınava kendi isteğiyle girmeyen ya da iradesi dışında oluşan nedenlerden dolayı, mesela iki sınavın çakışması nedeni ile sınava giremeyenleri de kapsadığı için ÖSYM tarafından yapılan sınav ücretinin iade edilmemesi işlemi hukuka uygundur.

II) Hakkaniyete Uygunluk Denetimi Yönünden

A) İki sınavın çakışması ile ilgili Şikayetin değerlendirilmesi:

13) ÖSYM'nin yazısında; Mühendislik Tamamlama sınavının teknik öğretmenler için, DGS'nin de iki yıllık eğitim veren meslek yüksekokulu ve açık öğretim ön lisans mezunları için düzenlendiği ifade edildikten sonra "kaldı ki bu iki farklı sınavda başarı gösteren adayların giriş yaptıkları Mühendislik programında görecekları eğitimin de farklı seviye, müfredat ve muafiyete tabi oldukları[nın] da açık ol[duğu]" denilmektedir. Bu ifadelerden ÖSYM Başkanlığının her iki sınava birden girmek isteyenlerin sadece mühendislik tamamlama amacının olacağını varsaydığı anlaşılmaktadır. Ancak Kurumumuza daha önce Őikayette bulunan ve Şikayetçiler gibi hem Teknik Eğitim Fakültesi mezunu olup Mühendislik Tamamlama Sınavına girmek isteyen hem de mühendislikle ilgili olmayan bir Meslek Yüksekokul veya Açıköğretim Önlisans Programından mezun olduktan sonra dikey geçiş ile lisans öğrenimine geçerek eğitimin üst kısmına devam etmek isteyenler olabilir. Bu durumda olanlar için iki sınavın çakışması hak kaybına neden olmaktadır.

Aday portföyleri açısından DGS'ye meslek yüksekokulu mezunları ile beraber açık öğretim ön lisans programları mezunları girebilmektedir. Ülkemizde açık öğretime katılım çok yüksektir. Bundan dolayı DGS özel bir sınavdan çok katılımı yüksek ülke genelinde yapılan bir sınavdır. Mühendislik Tamamlama Sınavının ise sınav kılavuzundan sadece Ankara'da yapıldığı anlaşılmıştır. Bu noktada genel bir sınavın Mühendislik Tamamlama Sınavı gibi daha özel bir sınav ile çakışması hakkaniyete uygun değildir.

İki sınavın başvuru sürelerinin birbirini takip etmesi, hatta Mühendislik Tamamlama Sınavının DGS başvuru süresinin bitiminden yani 5 Haziran 2013 tarihinden sonra 7 Haziran 2013 tarihinde duyurulması nedeni ile kişiler iki sınav arasında mecburen tercih yapmak zorunda kalmışlardır. Bu durumun da adil ve hakkaniyetli olmadığı açıktır.

B) Sınav ücretinin iadesi ile ilgili Şikayetin değerlendirilmesi:

14) Şikayetçilerin DGS ile bu sınavın başvurularının bitiminden sonra öğrendikleri Mühendislik Tamamlama Sınavının akışması ve 2002 yılından beri ilk defa yapılacak olan Mühendislik Tamamlama Sınavına girmeyi tercih etmeleri sonucu DGS sınavına girememeleri nedeni ile bu sınav ücretinin iadesini istemeleri, her ne kadar kılavuzda net bir şekilde ifade edilmesi ile hukuka aykırı olsa da, hakkaniyet açısından uygundur. Çünkü Şikayetçiler her iki sınavın tarihlerini bilerek tercihte bulunmamışlardır. Şikayetçiler DGS için başvuru yaptıktan sonra Mühendislik Tamamlama sınavının yapılacağı açıklanmıştır. Yani Şikayetçiler DGS başvurusunu yaparken 2002 yılından beri yapılmayan Mühendislik Tamamlama Sınavının o yıl yapılacağından dahi habersizdirler.

Sınav ücretinin ÖSYM tarafından iade edilmemesi yukarıda açıklanan gerekçelerle hukuka uygun ve ÖSYM'nin sınav ücretlerini belli bir otomasyon sistemine bağlı olarak tahsil ettiğine dair açıklaması anlaşılabilir ve makul olsa da hakkaniyetli değildir. Çünkü burada Şikayetçiler, tümüyle kendi iradeleri dışında ve ÖSYM'nin neden olduğu bir durum ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu nedenle istemelerine rağmen giremedikleri DGS sınavı için yatırdıkları ücretin iadesi yerinde olacaktır.

Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde; uluslararası mevzuat, anayasa, kanunlar ve diğer mevzuat yönünden Yükseköğretim Kurulunun sınavların çakışması ile ilgili kararlarında ve bu kararların uygulayıcısı olan ÖSYM Başkanlığının tavrında hukuka uyarlılık bulunmadığı,

ÖSYM Başkanlığının sınav ücretinin iadesi istemini reddetmesinin hukuka uygun olmakla beraber hakkaniyetli olmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

VI- HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN YASAL MEVZUAT

I- Dava Açma Süresinin Yeniden Başlaması

15) 14.6.2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu tavsiye kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis edilmez veya eylemde bulunulmaz ise durmuş olan dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır.

II- İlgili İdarenin işlemine karşı yargı yolu

16) 2709 Sayılı 1982 Anayasası'nın Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması Başlıklı 40.maddesinin 2.fıkrasında, "Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır." hükmü yer almakta olup, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, ilgili idarenin işlemine karşı 60 günlük dava açma süresinden arta kalan süre içinde Ankara İdare Mahkemesine yargı yolu açıktır.

TAVSİYE KARARI

Yukarıda açıklanan gerekçeler ve dosya kapsamına göre şikayetlerin kabulü ile;

1) Yükseköğretim Kurulu ve ÖSYM Başkanlığının şikâyet konusu DGS ve Mühendislik Tamamlama Programı Giriş sınavlarının aynı gün ve saatte yapılması işleminde hukuka ve hakkaniyete uyarlılık bulunmadığından iki sınava da girmeye hak kazanmış adayların giremedikleri sınava eş değerli sınavların yapılması için yeni bir işlemin tesisi ve oluşan mağduriyetlerin giderilmesi hususunda ve

2) DGS sınav giriş ücretinin şikayetçilere iadesi hususlarında **YÜKSEKÖĞRETİM KURULU VE ÖSYM BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 Sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, **YÜKSEKÖĞRETİM KURULU VE ÖSYM BAŞKANLIĞI'na** bu karar üzerine tesis edilecek işlemin ya da tavsiye edilen çözüm uygulanabilir nitelikte görülmediği takdirde gerekçesinin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna.

Kararın şikayetçilere ve Yükseköğretim Kurulu ve ÖSYM Başkanlığına tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisi'nce karar verildi.

M.Nihat ÖMEROĞLU

Kamu Başdenetçisi